

Слов'яни під час Великого переселення народів

Конспект уроку історії в 7 класі

Кравчук В.М., учитель історії Рівненської

загальноосвітньої школи I-III ст.№27

Рівненської міської ради

Тема. Слов'яни під час Великого переселення народів.

- Мета:**
1. Допомогти сформувати знання учнів про територію розселення слов'янських племен у VI – VIII ст., утворення трьох груп слов'янських племен, стосунки із сусідами східних слов'ян;
  2. Розвивати в учнів навички самостійної роботи з історичною картою (атласом), відеоматеріалами, підручником;
  3. Сприяти виховуванню інтересу до історії своєї Батьківщини, вчити пам'ятати і поважати минуле.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Обладнання: О.В. Гісем, О.О. Мартинюк. Історія України: підручник для 7класу загальноосвітніх навчальних закладів.- Х.: „Ранок”, 2015.; літопис „Повість минулих літ” переказ В. Близнеця – К., 1989 р.; карта „Русь”; атлас з історії України для 7 кл.; проект „Історія України” ч. I, 3 серія „Звичаї слов'ян”.

Основні поняття: слов'яни, анти, склавини, Велике переселення слов'ян, племінні союзи.

Основні дати: IV – VII – Велике переселення народів
V – VII - Велике розселення слов'ян
VII –VIII – формування східнослов'янських племінних союзів.

Хід уроку

I. Мотивація навчальної діяльності.

1. З'ясування емоційної готовності.

Літопис „Повість минулих літ”.

2. Актуалізація опорних знань учнів.

Фронтальна бесіда. Запитання і завдання для фронтальної бесіди.

- Вкажіть хронологічні рамки Великого переселення народів.
- Що таке Велике переселення народів?
- Які його причини?
- Які наслідки Великого переселення народів?

3. Актуалізація суб'єктного досвіду.

Русь – перша держава східних слов'ян, що виникла у IX столітті. Будь-який народ завжди цікавиться своїм походженням і своєю історією. І серед цих питань особливе місце займає питання виникнення держави. Давайте пригадаємо, що таке держава? Як ви думаєте, чому питання виникнення держави є дуже важливим для кожного народу?

4. Проблемне питання.

Найдавніший історичний твір східних слов'ян, який зберігся до нашого часу, має назву „Повість минулих літ”. Він був написаний ченцем Нестором-літописцем на початку XII століття. І вже у цьому творі Нестор ставить запитання про походження першої східнослов'янської держави. Його твір починається словами: „Повість минулих літ... звідки єсть пішла Руська земля і хто в ній найперший почав княжити, і звідки Руська земля стала єсть”. Тобто літописець поставив три запитання :

- 1) які народи населяли територію на якій виникла Русь?;
- 2) походження правлячої династії;
- 3) як виникла держава Русь?

На ці три запитання ми дамо відповідь протягом вивчення теми уроку.

5. Цілевизначення і планування.

Очікувані результати . Після уроку учні зможуть:

- **назвати:** дати Великого переселення народів, Великого розселення слов'ян, існування Антського племінного союзу;
- **дати визначення поняттям :** колонізація, Велике розселення слов'ян;

- **розповісти про:** участь слов'ян у Великому переселенні народів, походження східнослов'янських народів, державотворчі та етнічні процеси напередодні утворення Русі.

Учні навчаються :

- **показати на карті:** Балканський півострів, Кримський півострів, територію Західної Римської імперії, територію розселення східнослов'янських племен, основні напрямки Великого розселення слов'ян;

- **продемонструвати вміння та навички:** використовувати легенду карти для пошуку відповіді на запитання вчителя, робити нескладні висновки на основі історичної інформації;

6. Оголошення теми, мети, плану уроку.

1. Розселення племінних союзів східних слов'ян напередодні утворення Руської держави.
2. Етнічні процеси.
3. Взаємини із сусідами.

II. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Формування знань про утворення племінних союзів слов'янських племен антів, склавинів, Велике розселення слов'ян у V-VII ст.

Розповідь учителя, супроводжується демонстрацією на настінній, або мультимедійній карті.

Робота учнів з історичним атласом.

Завдання . З'ясуйте територію розселення слов'ян на початку VI ст.

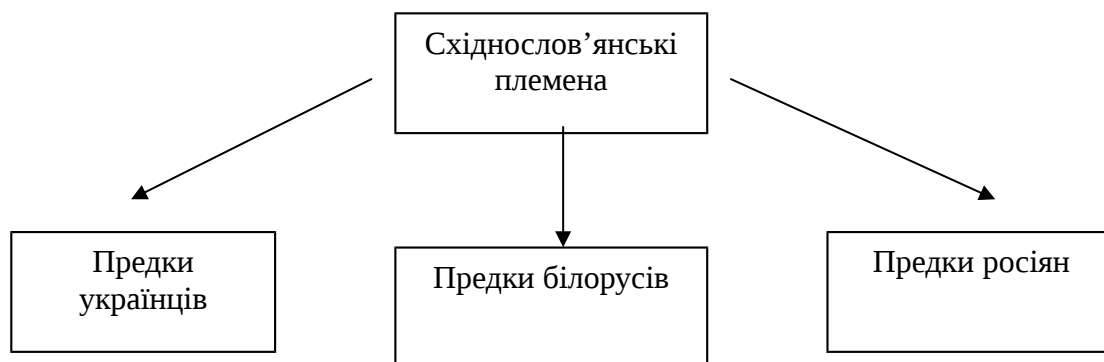
Робота з відеофрагментом із проекту „Історія України” ч. I, 3 серія „Звичаї слов'ян”.

Перед переглядом відео учням ставляться запитання:

- визначте, які три групи (гілки) слов'ян утворилися внаслідок Великого розселення слов'ян ?
- охарактеризуйте звичаї східних слов'ян.

Самостійна робота учнів з картою підручника(атласу).

За результатами роботи учні складають схему „Східнослов'янські племена - предки українців, білорусів, росіян”.

Учні виписують назви східнослов'янських племен, предків українців, самостійно, предків білорусів і росіян - за допомогою вчителя.

2. Формування знань про етнічні процеси в період утворення Русі.

Робота учнів з підручником.

Робота у групах. Перша група розкриває точку зору російських, друга – радянських, третя – українських істориків щодо етнічної належності Русі.

Захист результатів роботи в групах.

3. Формування знань про взаємини східних слов'ян із сусідами.

Робота учнів з підручником, історичним документом або уривком із літопису „Повість минулих літ” для формування знань про взаємини з сусідами.

Перед початком роботи учні отримують завдання. Поміркуйте:

- у чому полягало позитивне і негативне значення географічного розташування Руської землі?
- хто був сусідом східних слов'ян і які стосунки склалися між ними?

Відповіді учнів.

III. Закріплення знань, умінь та навичок.

Бесіда за запитаннями.

Гра «Злови м'яч». Відповідає учень, якому кинули м'яч.

- Назвіть три групи слов'янських племен, які утворилися внаслідок Великого розселення слов'ян.
- Перерахуйте східнослов'янські союзи племен.

- Назвіть східнослов'янські союзи племен, які виникли на території сучасної України (I група), Росії (II група), Білорусі (**Слов'яни під час Великого переселення народів**)

Конспект уроку історії в 7 класі

Кравчук В.М., учитель історії Рівненської
загальноосвітньої школи I-III ст.№27
Рівненської міської ради

Тема. Слов'яни під час Великого переселення народів.

- Мета:** 1. Допомогти сформувати знання учнів про територію розселення слов'янських племен у VI – VIII ст., утворення трьох груп слов'янських племен, стосунки із сусідами східних слов'ян;
2. Розвивати в учнів навички самостійної роботи з історичною картою (атласом), відеоматеріалами, підручником;
3. Сприяти виховуванню інтересу до історії своєї Батьківщини, вчити пам'ятати і поважати минуле.

III група).

- Покажіть на карті місця розселення цих племен.
- Назвіть істориків, котрі вважали, що формування українського, російського й білоруського народів розпочалося до виникнення Руської держави.
- Назвіть сусідів східних слов'ян і охарактеризуйте взаємовідносини з ними.

IV. Рефлексійно-оцінювальний етап.

- 1. Рефлексія.** Підсумки уроку підбиваються за запитаннями сформованими на початку уроку.
- 2. Оцінювання та взаємооцінювання знань.**

V. Домашнє завдання. Інструктаж щодо виконання.

Обов'язкове:

1. Опрацювати текст підручника §2, документи після параграфа.

2. На контурній карті позначте різнокольоровими олівцями назви східнослов'янських союзів племен предків росіян, білорусів і українців.

За бажанням:

1. На основі переглянутих на уроці відеоматеріалів, користуючись додатковою літературою намалюйте сучасника слов'ян, його озброєння, одяг, вигляд житла.